

Miklósovits László: Bábolnai napló (részlet) 2011 - papírtekerics, tus - 25x600 cm

Péntek Imre

Grafikai „naplók” – irodalmi művekről

(Miklosovits László illusztrációi a zalaegerszegi Városi Kiállítóteremben)

Nehéz a megnyitó dolga, ha az Albertirsán élő művész lapjairól kell szólnia. Hiszen ő a Nagy Közvetítő, az író-költő gondolatait, az irodalom, az olvasás élményét fordítja a vizualitás, a kép/zetek nyelvére. Vállalva a klasszikus magyar grafikus nemzedékek – több évtizeden átnyúló – hivatását, a legnemesebb értelemben vett illusztrátor szerepét. Hogy csak a legismertebbeket említsem: Reich Károly, Kass János, Szalay Lajos, Rékassy Csaba, Erdélyből Plugor Sándor, Gy. Szabó László példája lebegett a szeme előtt, amikor a pályán elindult, tanulmányai során kiteljesedett. A közvetítés közvetítése – nem egyszerű feladat. Ahogy láttam, a szakirodalom sem bővelkedik efféle anyagban.

Az illusztráció egyszerre kötöttség és szabadság. A műnek, a képnek kötődnie kell az író-költő világához, gondolataihoz, a szöveghez – ugyanakkor szabadság is, a hisz képzőművész keze nincs megkötve mégsem, kapcsolódhat a mű hangulatához, egy-egy motívumhoz, valamely részlethez, ebben

az önként vállalt keretben szabadon szárnyalhat a vizuális fantázia.

Nos, az illusztráció elsősorban grafikai műfaj, bár bőven van ellenpélda is – pl. Dali Dante Poklához készült akvarelljei –, mégis a vonalas-figuratív ábrázolás tradíciója érvényesült leginkább ezen a téren. Persze, szorosan a könyvművészet, a tipográfia környezetéhez alkalmazkodva. Sokan alkalmazott művészetnek tekintik – mint ahogy az is. De inkább nevezhetnénk szolgálatnak, értékteremtő újragondolásnak egy más műfajban a képzőművészet ez irányú tevékenységét.

Nos, a jelen kiállító művész, Miklosovits László ezen a klasszikus nyomvonalon indult el, amikor grafikai törekvéseit, formanyelvét, látásmódját kialakította. Jelzik ezt az Arany- és Petőfi-illusztrációk, ahol a rajz klasszicitása, finom játéka, szemléletesége dominált, máskor – Karinthy *Röhög az egész osztály*-a esetében – a groteszk, karikatúraszzerű megjelenítés került előtérbe.

Mert Miklosovits a vonalak szerelmese, mestere, fölhasználója. Egyetlen vonallal képes bekeríteni a megjelenítésre váró témát, s képes gazdag erezetű vonalhálót szőni egy-egy figura, karakter leképezéskor. Mesterien dolgozik, ha portrét rajzol, eltalálja – megtalálja – a jellegzetes külső forma lényegét, jellegzetességeit, de tud a belső, lelki vonásokról is hírt adni. S akkor is remekel, amikor egy-egy jelenséget vázol, zsánert tűz tolla hegyére. A kifejezés érdekében tud fölnagyítani, kicsinyíteni és elhagyni, elbogatellizálni vagy centrumba állítani egy-egy motívumot, formaelemet. Az elrendezés, az előtér és háttér elrendezése, „színjátéka”, vagyis a komponálás a vérében, illetve látásmódjában van. Sőt, azt is mondhatnánk, képzeletében.

Az író-költő sorai megelevenednek, mozgalmas, dinamikus jelenséggé, alkalmasint: jelenetté válnak vonalai nyomán.

S még valami fontos: Miklosovits értő olvasó is, egy képzett kulturális voyager, jól ismeri a történelmi stílusokat, a jellegzetes formajegyeket, s utalásaival felidézi, összeköti a szöveg és kor kínálkozó pontjait. Ebből nyeri hitelességét, amely mára komoly elismerést szerzett neki.

Leginkább Márai Sándor életművének feldolgozásával. Nem véletlenül rendeztek kiállítást Márai-ihlette rajzaiból Firenzében, majd az idén, a Magyar Kultúra Napján, Varsóban.

Kitartása és tehetsége fedezete ennek a nemzetközi sikernek.

Miklosovits képes volt olyan Márai-portrét alkotni – Tihanyi Lajos, Major Henrik és Lossonczy Tamás után –, mely a mai Márai-kultusznak kifejező emblémája, már-már védett logója.

A tárlaton látható kollekcója válogatás egy gazdag oeuvre-ből. A művész „privát naplónak” nevezi kiállított műveinek együttesét, de tekinthetjük ezt kalandozásnak is, időben, térben, melynek közép-pontjában Mária Sándor áll.

Az erotikus rajzok az ókori görög és római művészet tisztaságát, az emberi test és humánium ünnepi pillanatait idézik meg, a szerelmi együttlét eggyé fonódó férfi-nő alakzatait, variációit. Mind ezt Goethe, Dehmel, Walther von der Vogelweide, Heine és Whitman versei nyomán. A változatos grafikai technikák – tollrajz, ecsetrajz, nyomatok – mind-mind a téma teljes kibontását szolgálják.

Mint már említettem: Miklosovits tud portrét raj-

zolni. Amely – túl a hitelességen, hasonlóságon – a személyiség benső énjét tudja megragadni. Babits-portréja mellett a Márai-portrék meggyőzően bizonyítják: az arc már többet jelent önmagánál, egy-egy életmű interpretálásának grafikai esszenciája, kifejezője. A *Márai-ihletés* jegyében készült nagy méretű rajzok – illusztrációk –, mint a *Tenger*, *Sakk*, *Volt az, Mi dolgunk a Földön?*, *Három királyok* – meggyőző megnyilatkozásai ennek a grafikus szenvedélynek.

Láthatunk néhány lapot – Juszuf-sorozat – a művész orientalista érdeklődéséből, kíváncsian várva ennek folytatását. Hiszen – a múlt század fordulóján, a századelőn – ennek az iránynak a magyar képzőművészetben komoly tradíciója alakult ki.

Ám nemcsak a klasszikus értékek felmutatásából kapunk ízelítőt, tanúi lehetünk egy érdekes kirándulásnak – a képregény és a karikatúra területére. A *Bábolnai napló* a fejünkben élő „bábolnaiságnak” részben cáfolata, részben megerősítése. A helyszínen készült, fázisrajzokból összeálló, az ottani jellegzetes figurák csoportozataiból képződött gyorsjelentés, tudósítás, humoros élménybeszámoló – „brigád-

napló” –, a maga módján tisztelgés a mezőgazdaság egyik fellegvárásában, „legendájában” mindennapi munkát végző emberek előtt. S ezen a „tekercsrajz-faliújságon” nem csak a bravúros rajzskeccsek figyelemre méltóak, hanem a képek közé applikált nyelvi játékok, szófacsarások, bűvészkedések is, amelyek még izgalmasabbá (mulatságosabbá) teszik a furcsa, mosolyogató „mezőgazdasági tantúrát”.

S itt érdemes említeni: Miklosovits László ma is kötődik szülővárosához, ahol ha kiállít, barátok, régi ismerősök közé érkezik, vagyis haza. S ennek a gyermekkorig visszanyúló kapcsolatnak megörökítésében is maradandót alkotott – írói tehetségét e téren is bizonyítva –, a hatvanas-hetvenes évek Zalaegerszegének állítva emléket, kiadásra váró, *Retró Zalaegerszeg* című, rajzos-fotós memoárkötetével.

Egy részlet a kötet utolsó oldaláról:

„Budapest. A főváros, a Képző- és Iparművészeti Középiskola által kitágult a világ, más méreteket öltött Zalaegerszeg. Valahogy kisebb, ritkán hazahaza látogatva csendesebb, de egyre fojtogatóbb lett a város.

Akik itthon maradtak, azokat jobbra védte a

Miklosovits László: Bábolnai napló (részlet) 2011 - papírtekercs, tus - 25x600 cm

minden szempontból teljes, megalapozott család, ismeretségi kör, s az általuk működtetett burok. Ezáltal csak fokozatosan kellett szembesülniük a társadalom kegyetlen, valóságos működésével.

Mi, eltávozottak, mindahányan – így, vagy úgy – sérültünk. Korán, testközelből szembesültünk magánnyal, árvasággal, halállal, társadalmi igazságtalanságokkal. Az eddig elmondott történetek egy ponton nyertek új értelmet; jómagam, s barátaim, ismerőseim közül sokan – akiket hasonló célok, elképzelések vezértek – útra keltünk.

Próbára tenni képességeinket, magasabb mércékhez igazodni, egyedül megalkotni önmagukat. Hogy aztán ez milyen mértékben sikerült? Döntse el más!

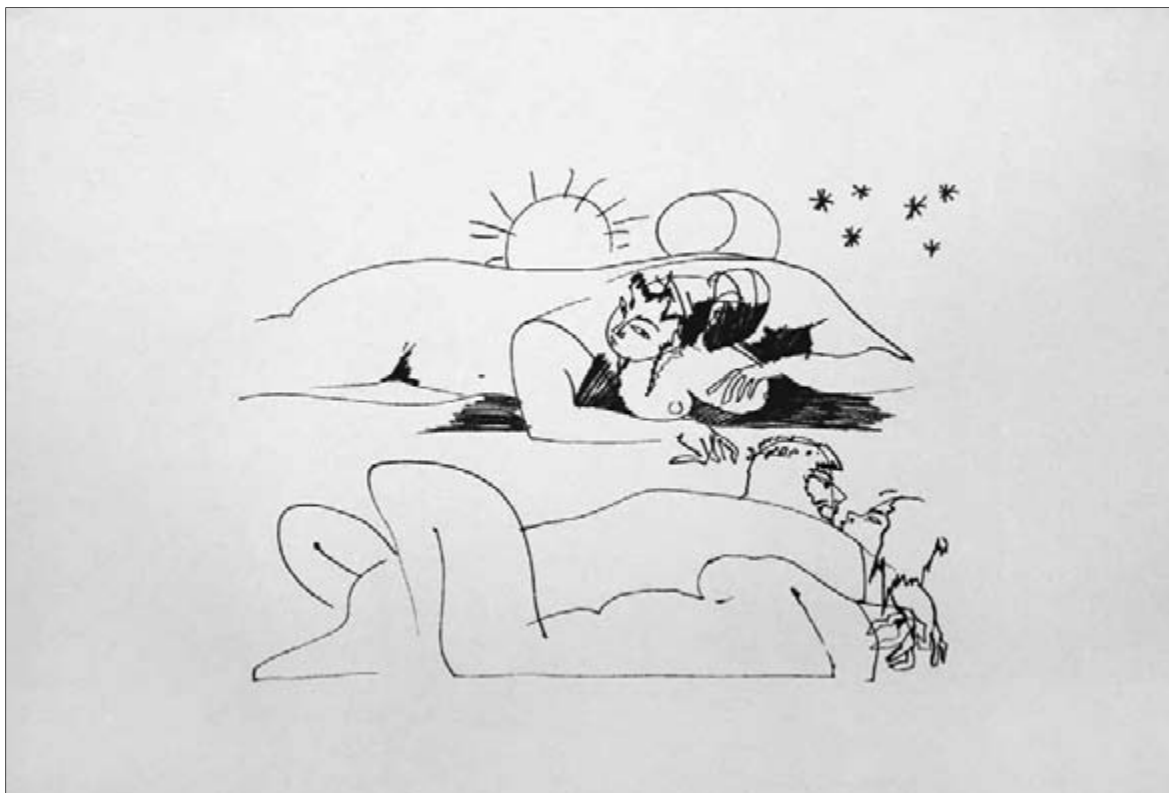
Egy dolog azonban mindnyájunkat összeköt. Ahogy bennem ma is él a gyermekkor, a barátok, az esti tücsök-zene a Páter-dombon, a békák koncertje a Válicka partján, a Vizsla-rét, az Alsóerdő, a várost ölelő dombok, lankák, a Fő utca, a nagytemplom és még sok más emlék, mind-mind magunkban hordozzuk a zalai emberek, a felejthetetlen táj szeretetét.”

S még egy részlet a kötet fülszövegéből:

„A 2010-ben elkészült *Retro – Zalaegerszeg* műfaját nem könnyű meghatározni. Erre utal a *Rendhagyó, képes napló* alcím is. Egy képzőművész a dokumentumokkal, fotókkal tarkított, tömören megfogalmazott, izgalmasan váltakozó háttér előtt, az ott és akkor készült invenciózus rajzaiban a szülővárosához való kötődéséről, szeretetéről vall. Rajzain a már-már feledésbe ment lebontott utcák, a nagytemplom lebegő körvonalai, a zsinagóga éjszakai fényei jelennek meg, de gazdag képi anyag sorakoztatja fel a város ismert és ismeretlen, karakteres polgárait. Az egyre csiszolódó rajzi tudás nyomán megjelennek *Németh János* keramikus, *Dús László* festőművész, és a többiek – barátok, ismerősök – portréi.

Minden ember számára meghatározó a gyermekkor, a szülőföld. E könyv minderről szól, de aki végiglapozza, egyúttal nyomon kísérheti egy érzékeny ember, egy alkotó grafikusművész pályáját, kiteljesedésének etapjait is.”

Legyen ez a reklám helye. Hogy mielőbb kézbe vehessük a *Retro – Zalaegerszeg* című kötetet.

Miklósovits László: Nászdal (Günther)